

INFORMACJA POKONTROLNA NR 39/POWER/2022

1	Podstawa prawna kontroli	Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020 (t.j. Dz. U. 2020, poz. 818) oraz art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 3 kwietnia 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach wspierających realizację programów operacyjnych w związku z wystąpieniem COVID-19 (Dz. U. 2021 poz. 986, z późn. zm.)
2	Nazwa jednostki kontrolującej	Departament Europejskiego Funduszu Społecznego, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej
3	Osoby uczestniczące w kontroli ze strony jednostki kontrolującej	
4	Termin kontroli	29-31 sierpnia 2022 r.
5	Rodzaj kontroli (systemowa, projektu, planowa, doraźna)	Planowa, systemowa prowadzona w trybie zdalnym

6	Nazwa jednostki kontrolowanej	Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Departament Funduszy Europejskich
7	Adres jednostki kontrolowanej	ul. Stefana Batorego 5, 02-591 Warszawa
8	Nazwa i numer kontrolowanego projektu, Działanie /Priorytet, numer umowy, wartość projektu oraz wartość wydatków zatwierdzonych do dnia kontroli	Nd.
9	Zakres kontroli	Został określony w pkt. 11 <i>USTALENIA KONTROLI – OPIS STANU FAKTYCZNEGO</i>
10	Informacje na temat sposobu wyboru dokumentów do kontroli oraz doboru próby skontrolowanych dokumentów	Informacje w tym zakresie wskazano w punkcie 11 <i>DOKUMENTACJA</i>

11. USTALENIA KONTROLI – OPIS STANU FAKTYCZNEGO:

Podstawą prawną kontroli przeprowadzonej w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (Departament Funduszy Europejskich) przez Instytucję Zarządzającą Programem Operacyjnym Wiedza Edukacja Rozwój (IZ PO WER) w dniach 29-31 sierpnia 2022 r. jest art. 22 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020 (t.j. Dz.U. 2020 poz. 818) oraz art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 3 kwietnia 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach wspierających realizację programów operacyjnych w związku z wystąpieniem COVID-19 (Dz. U. 2021 poz. 986, z późn. zm.).

IZ PO WER przeprowadziła kontrolę realizacji zapisów Porozumienia nr WER/MAC/2015/1 z dnia 13.01.2015 r. (z późn. zm.) w sprawie realizacji Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020, zawartego pomiędzy Ministrem Infrastruktury i Rozwoju a Ministrem Administracji i Cyfryzacji.

W ramach niniejszej kontroli zweryfikowano następujące obszary:

a) zgodność procesu wyboru projektów konkursowych oraz zawierania umów o dofinansowanie z:

- *Programem Operacyjnym Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020*, □
Szczegółowym Opistem Osi Priorytetowych PO WER 2014-2020, □

Wytycznymi horyzontalnymi, w tym:

- *Wytycznymi w zakresie trybów wyboru projektów na lata 2014-2020*,
- *Wytycznymi w zakresie kwalifikowalności wydatków w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności na lata 2014-2020*,
- *Wytycznymi w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami i zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020*,
- kryteriami wyboru projektów, określonymi przez Komitet Monitorujący dla Programu,
- procedurami wewnętrznymi jednostki kontrolowanej,
- innymi dokumentami, mającymi zastosowanie,

b) zachowanie właściwej ścieżki audytu dla realizowanych procesów oraz przestrzegania zasad archiwizacji dokumentów,

c) poprawność realizacji zadań z zakresu promocji i informacji,

- d) prawidłowość i kompletność danych wprowadzanych do SL2014, w tym jakości danych dotyczących uczestników projektu rejestrowanych na potrzeby systemu monitorowania wskaźników,
- e) realizacja obowiązków w zakresie zabezpieczania i przetwarzania danych osobowych w zbiorze zgodnie z ustawą z dnia 10.05.2018 r. o *ochronie danych osobowych* (Dz.U. z 2019 r., poz. 1781, z późn. zm.),
- g) weryfikacja wdrożenia Zaleceń pokontrolnych wydanych w związku z kontrolą nr 20/POWER/2021.

W niniejszej informacji zawarto ustalenia dotyczące wykrytych w trakcie kontroli nieprawidłowości i uchybień z zaznaczeniem poziomu ich istotności dla prawidłowego wdrażania programu.

DOKUMENTACJA:

W zakresie procesu wyboru wniosków do dofinansowania i zawierania umów Zespół kontrolujący zweryfikował dokumentację dotyczącą wyboru trzech projektów konkursowych, które na dzień rozpoczęcia kontroli otrzymały dofinansowanie:

1. Projekt konkursowy nr POWR.02.18.00-00-0011/21, pt.: *Skuteczny samorząd - doskonalenie kompetencji kadr JST*, beneficjent: Wielkopolski Ośrodek Kształcenia i Studiów Samorządowych, kwota dofinansowania: 2 578 162,37 zł,
2. Projekt konkursowy nr POWR.02.18.00-00-0009/21, pt.: *Kompetentne kadry samorządu - szkolenia i doradztwo pracowników samorządowych w zakresie podatków i opłat lokalnych lub zarządzania nieruchomościami*, beneficjent: Fundacja Aktywnych Inicjatyw Rozwoju, kwota dofinansowania: 2 578 162,36 zł,
3. Projekt konkursowy nr POWR.02.18.00-00-0005/21, pt.: *Kompetentne urzędy - szkolenia i doradztwo w zakresie podatków i opłat lokalnych oraz zarządzania nieruchomościami dla JST*, beneficjent: MTD Consulting Marcin Król, kwota dofinansowania: 4 353 717,16 zł.

W kontrolowanym okresie nie prowadzono naborów pozakonkursowych.

Przeprowadzając kontrolę Zespół kontrolujący zweryfikował w szczególności następujące dokumenty:

- dokumenty wewnętrzne Instytucji Pośredniczącej (IP) – Instrukcje Wykonawcze oraz Opis Funkcji i Procedur IP wraz z korespondencją dotyczącą ich zatwierdzenia;
- Roczne Plany Działań na lata 2021 oraz 2022;
- oryginały trzech wniosków o dofinansowanie projektów w ramach naborów konkursowych wraz z korespondencją dotyczącą ich wyboru;
- oryginały kart oceny merytorycznej dotyczące oceny wniosków o dofinansowanie;
- oryginały trzech umów o dofinansowaniu projektów wraz z załącznikami;
- dokumentację dotyczącą zatwierdzenia sześciu wybranych na podstawie osądu eksperckiego wniosków o płatność;
- dokumentację dotyczącą ujmowania wydatków w deklaracjach wydatków;
- dokumentację dotyczącą przetwarzania danych osobowych, w tym politykę bezpieczeństwa danych osobowych;
- Roczny Plan Kontroli (RPK) na lata 2021/2022 oraz 2022/2023 wraz z wynikami analizy ryzyka oraz Sprawozdaniami z RPK za rok 2021/2022;
- dokumentację z przeprowadzonych dwóch kontroli w siedzibie beneficjenta i dwóch wizyt monitoringowych – dobór losowy;
- dokumentację dotyczącą stwierdzonych nieprawidłowości w nadzorowanych projektach PO WER;
- dokumentację dotyczącą działań promocyjno-informacyjnych;
- dokumentację dotyczącą przeciwdziałania nadużyciom finansowym.

WDRAŻANIE PO WER

Instytucja Zarządzająca Programem Operacyjnym Wiedza Edukacja Rozwój oddelegowała do Instytucji Pośredniczącej – Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji realizację Działania 2.18 w ramach Osi Priorytetowej II Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020.

Zgodnie z Zarządzeniem nr 8 Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 9 marca 2021 r. zmieniającym zarządzenie w sprawie ustalenia regulaminu organizacyjnego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, od dnia 10 marca 2021 r. realizowanie zadań związanych z pełnieniem funkcji Instytucji Pośredniczącej dla Działania 2.18 PO WER oraz realizowanie zadań beneficjenta projektów pozakonkursowych w ramach Działania 2.18 dla Osi Priorytetowej II PO WER zostało powierzone **Departamentowi Funduszy Europejskich**. Zgodnie z zatwierdzonym Opiszem Funkcji i Procedur zadania w ramach IP PO WER wykonywane są przez Departament Funduszy Europejskich (DFE):

- Wydział Naboru i Wdrażania Projektów EFS,
- Wydział Monitorowania i Finansowania EFS,
- Wydział Kontroli EFS.

Ponadto powyższe Wydziały współpracowały z:

- Departamentem Budżetu;
- Biurem Finansowym;
- Biurem Kadr, Szkolenia i Organizacji;
- Inspektorem Ochrony Danych; ➤ Departamentem Prawnym.

Na dzień zatwierdzenia OFiP (2.09.2021 r.) w IP PO WER dla Osi Priorytetowej II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji Działania 2.18 Wysokiej jakości usługi administracyjne we wdrażanie Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój zaangażowanych jest 16 osób, z czego 13,8 etatu jest finansowane z PO PT (0,75 etatu na stanowisku zastępcy dyrektora, 3,75 etatu w

Wydziale Kontroli EFS, 6 etatu w Wydziale Monitorowania i Finansowania EFS, 3,3 etatu w Wydziale Naboru i Wdrażania Projektów EFS).

W dniu 14 września 2022 r. IP przesłała do akceptacji IZ zaktualizowany OFiP i Instrukcje wykonawcze, które do dnia zakończenia kontroli nie zostały zaakceptowane.

Zespół kontrolujący ustalił, iż:

- IP ustanowiła procedury wewnętrzne w formie Instrukcji wykonawczych, które są aktualizowane w przypadku, gdy taka konieczność wynika ze zmian w systemie realizacji PO WER oraz ze zmian w strukturze organizacyjnej instytucji,
- Instrukcje wykonawcze są stosowane przez IP w ramach realizowanych procesów,
- IP posiada dokumenty związane z realizowanymi zadaniami oraz w sposób właściwy je archiwizuje.

POLITYKA PRZECIWDZIAŁANIA OSZUSTWOM FINANSOWYM ORAZ DZIAŁANIOM O CHARAKTERZE KORUPCYJNYM:

IP opracowała i stosuje dokumenty mające na celu przeciwdziałanie wystąpieniu nadużyć finansowych.

Ustalono, iż w ramach IP powołano zespół ds. oceny ryzyka, odpowiedzialny za przeprowadzenie Oceny ryzyka wystąpienia nadużyć finansowych i/lub korupcji w IP.

Zweryfikowano, że w Instrukcjach Wykonawczych Instytucji Pośredniczącej uwzględniono procesy dotyczące wykrywania i zwalczania nadużyć finansowych i korupcji (rozdział nr 9). Załącznikiem nr 7.1 do tego dokumentu jest *Polityka przeciwdziałania i zwalczania nadużyć finansowych, w tym konfliktu interesów IP*.

Zespół kontrolujący ustalił, iż działania w zakresie przeciwdziałania korupcji i nadużyciom finansowym są realizowane prawidłowo.

IP zamieściła na swojej stronie internetowej deklarację w zakresie przeciwdziałania nadużyciom finansowym oraz adres do korespondencji, na który można zgłaszać anonimowo podejrzenia wystąpienia takich nieprawidłowości (także mailem) (<https://www.gov.pl/web/mswia-instytucja-posredniczaca>). Ponadto, na ww. stronie zamieszczony został odnośnik do strony www.antykorupcja.gov.pl oraz kontakt do CBA.

IP regularnie sporządza i przesyła do IZ w celu akceptacji, analizę ryzyka wystąpienia nadużyć finansowych i korupcji. Najnowsza aktualizacja tej analizy ryzyka została zatwierdzona przez IZ w dniu 6 września br.

W trakcie czynności kontrolnych Zespół kontrolujący nie zidentyfikował sytuacji, mogących budzić podejrzenia oszustw finansowych lub działań o charakterze korupcyjnym.

Zespół kontrolujący stwierdził, iż IP wdrożyła zalecenia pokontrolne nr 20/POWER/2021 w zakresie:

- Na stronie IP brak deklaracji w zakresie przeciwdziałania nadużyciom finansowym;
- Na stronie IP nie zamieszczono informacji, na jaki adres e-mail można zgłaszać anonimowo informacje/skargi dotyczące podejrzenia wystąpienia nadużycia finansowego lub korupcji.

OGŁASZANIE I NABÓR PROJEKTÓW

Projekty konkursowe (w weryfikowanym terminie nie prowadzono naboru projektów pozakonkursowych)

Zgodnie z aktualnym Opiszem Funkcji i Procedur, proces naboru projektów konkursowych w IP jest realizowany przez Wydział Naboru i Wdrażania Projektów EFS w Departamencie Funduszy Europejskich.

W kontrolowanym okresie, tj. od dnia 1.07.2021 r. do dnia rozpoczęcia czynności kontrolnych w ramach niniejszej kontroli IP ogłosiła 1 konkurs w ramach II Osi Priorytetowej PO WER, tj.:

Numer naboru	Status naboru	Alokacja na konkurs (zł)	Data rozpoczęcia naboru	Data zakończenia naboru	Liczba wniosków złożonych w konkursie	Data zakończenia procedury wyboru projektów
POWR.02.18.00-IP.01-00-002/21	Zakończony	11 284 182,45 zł.	18.09.2021	29.09.2021	8 wniosków o dofinansowanie o łącznej wartości 25 066 333,30 zł, w tym wnioskowane dofinansowanie wynosi 21 119 983,27 zł.	08.11.2021 r. (wyniki oceny merytorycznej) 25.11.2021 r. (ostateczna lista projektów rekomendowanych do dofinansowania)

Zespół kontrolujący zweryfikował, na podstawie oryginałów dokumentów, proces naboru wniosków konkursowych w ramach:

- Naboru projektów konkursowych na rok 2021 nr POWR.02.18.00-IP.01-00002/21 w ramach Działania 2.18 PO WER, ogłoszonego w dniu 18.08.2021 r., wszczętego 18.09.2021 r., zamkniętego w dniu 29.09.2021 r.

W wyniku weryfikacji przedmiotowego obszaru stwierdzono, iż:

- Konkurs ogłoszono zgodnie z Rocznym Planem Działania PO WER na 2021 r.;
- Informacje o konkursie były publikowane na stronie internetowej IP: www.gov.pl/web/mswia-instytucja-posredniczaca/konkursy-power, w systemie wniosków aplikacyjnych SOWA oraz na portalu <https://www.power.gov.pl>;
- Konkurs został zorganizowany zgodnie z procedurami i *Minimalnym zakresem regulaminu konkursu dla Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020*;

- Załączniki do regulaminu konkursu, w tym *Standard cen i usług*, zostały prawidłowo opracowane;
- Wykaz dopuszczalnych stawek zawiera, racjonalne stawki dla cen wymienionych w nim towarów i usług;
- IP zapewniła ścieżkę audytu umożliwiającą odtworzenie procesu naboru projektów;
- IP podejmuje działania mające na celu zachęcanie i wspieranie potencjalnych beneficjentów do aplikowania o środki w ramach konkursów.

WYBÓR PROJEKTÓW DO DOFINANSOWANIA

Zgodnie z Opiszem Funkcji i Procedur IP za nadzór nad procesem wyboru projektów konkursowych odpowiada Wydział Naboru i Wdrażania Projektów EFS.

Projekty konkursowe

W ramach wyboru próby do kontroli, Zespół kontrolujący zweryfikował procedurę wyboru następujących projektów konkursowych:

Lp.	Beneficjent	Tytuł projektu	Numer projektu	Data zawarcia umowy	Nr konkursu
1	MTD Consulting Marcin Król	Kompetentne urzędy - szkolenia i doradztwo w zakresie podatków i opłat lokalnych oraz zarządzania nieruchomościami dla JST	POWR.02.18.00-0005/21	13.12.2021	POWR.02.18.00-IP.01-00-002/21
2	Fundacja Aktywnych Inicjatyw Rozwoju	Kompetentne kadry samorządu - szkolenia i doradztwo pracowników samorządowych w zakresie podatków i opłat lokalnych lub zarządzania nieruchomościami	POWR.02.18.00-0009/21	14.12.2021	POWR.02.18.00-IP.01-00-002/21

3	Wielkopolski Ośrodek Kształcenia i Studiów Samorządowy ch	Skuteczny samorząd - doskonalenie kompetencji kadr JST	POWR.02.18.00-00- 0011/21	13.12.2021	POWR.02.18.00- IP.01-00-002/21
---	--	---	------------------------------	------------	-----------------------------------

W wyniku weryfikacji procesu wyboru projektów konkursowych stwierdzono, iż:

- Wnioski o dofinansowanie zostały przyjęte zgodnie z procedurami IP;
- IP terminowo przeprowadzała ocenę i informowała beneficjentów o jej wynikach;
- Ocena wniosków o dofinansowanie została prawidłowo udokumentowana;
- Karty oceny merytorycznej wniosków o dofinansowanie zostały wypełnione przez osoby oceniające wniosek;
- Ocena wniosków była dokonywana w sposób prawidłowy;
- Wnioski były kierowane do negocjacji w uzasadnionych przypadkach;
- IP realizowała poszczególne etapy oceny wniosku zgodnie z *Minimalnym zakresem regulaminu konkursu w ramach PO WER*;
- IP zapewniła ścieżkę audytu umożliwiającą odtworzenie procesu zatwierdzenia wniosków.

W przedmiotowym obszarze nie stwierdzono uchybień/nieprawidłowości.

PROCEDURA ODWOŁAWCZA

Za rozpatrywanie protestów od wyników negatywnej oceny wniosków o dofinansowanie odpowiada Wydział Kontroli EFS w Departamencie Funduszy Europejskich.

Zgodnie z przedstawionym przez IP zestawieniem:

- w ramach konkursu nr POWR.02.18.00-IP.01-00-002/21 do IP wpłynął

1 protest od oceny merytorycznej, który został rozpatrzony negatywnie.

Zespół kontrolujący zweryfikował dokumentację dotyczącą poprawności przeprowadzania przez IP procedury odwoławczej na próbie dokumentów dotyczących oceny wniosków o dofinansowanie projektów konkursowych wraz ze środkami odwoławczymi:

- ocena merytoryczna oraz protest od wyniku oceny merytorycznej wniosku nr POWR.02.18.00-00-0008/21 pt. *Doskonalenie procesu świadczenia usług administracyjnych przez pracowników samorządowych*, beneficjent: Kancelaria Prawna Filipek & Kamiński Spółka Jawna (ocena negatywna – nie spełnił kryterium dostępu nr 4 - co najmniej dwuletnie doświadczenie we wspieraniu JST) – protest odrzucony.

Na podstawie zweryfikowanych dokumentów Zespół kontrolujący stwierdził, że co do zasady, pracownicy IP wywiązują się w sposób właściwy z zadań związanych z procedurą odwoławczą. W szczególności stwierdzono, iż:

- IP w sposób prawidłowy dokonuje rozpatrzenia środków odwoławczych złożonych przez beneficjentów, za wyjątkiem poniższego ustalenia;
- Zweryfikowane podczas kontroli rozstrzygnięcie było poprawne merytorycznie;
- IP posiada dokumentację umożliwiającą prześledzenie ścieżki audytu w ramach rozpatrywania środków odwoławczych składanych przez beneficjentów;
- przedstawione dokumenty były archiwizowane w sposób przejrzysty, co umożliwiło sprawne weryfikowanie przedmiotowego obszaru kontroli;
- całość korespondencji związanej z protestem była przekazywana za pośrednictwem Poczty Polskiej.

Niemiej jednak stwierdzono następujące uchybienie:

WAŻNE

➤ **Rozpatrzenie protestu złożonego po terminie**

Informacja o negatywnej ocenie wniosku o dofinansowanie została przesłana do wnioskodawcy w dniu 9.11.2021 r. za pośrednictwem SOWA. Zgodnie z funkcjonalnością SOWA w tym samym dniu wiadomość można było odczytać, co należy interpretować jako datę doręczenia, a ponadto, wnioskodawca został o tym fakcie automatycznie powiadomiony mailem. Wnioskodawca, zgodnie z informacją z SOWA, odczytał wiadomość 9.02.2022 r., a zatem 3 miesiące po jej dostarczeniu. Ze względu na powyższe IP winna była pozostawić złożony w dniu 23.02.2022 r. (data nadania w placówce PP) protest bez rozpatrzenia, ze względu na przekroczenie terminu 14 dni wskazanego w piśmie z negatywną oceną wniosku o dofinansowanie.

UMOWY O DOFINANSOWANIE PROJEKTÓW

Za proces zawierania umów/decyzji o dofinansowanie projektów konkursowych oraz pozakonkursowych odpowiada Wydział Naboru i Wdrażania Projektów EFS.

Zespół kontrolujący zweryfikował proces zawierania umów o dofinansowanie w zakresie weryfikowanych projektów.

W szczególności stwierdzono, iż:

- IP posiada dokumentację dotyczącą zawierania umów z beneficjentami;
- Zapisy umów o dofinansowanie projektów są prawidłowe;
- Kwoty dofinansowania wskazane w umowach są zgodne z kwotami zatwierdzonymi w wyniku oceny wniosków.

W przedmiotowym obszarze nie stwierdzono uchybień/nieprawidłowości.

KOMISJE OCENY PROJEKTÓW

Zadania związane z organizowaniem posiedzeń Komisji Oceny Projektów (KOP) w IP realizowane są przez Wydział Naboru i Wdrażania Projektów EFS w Departamencie Funduszy Europejskich.

Zespół kontrolujący IZ na podstawie zweryfikował nabór projektów konkursowych na rok 2021 nr **POWR.02.18.00-IP.01-00-002/21** w ramach Działania 2.18 PO WER, ogłoszonego w dniu 18.08.2021 r., wszczętego 18.09.2021 r., zamkniętego w dniu 29.09.2021 r. oraz proces organizowania posiedzeń członków KOP w ramach ww. konkursu.

Złożono 8 wniosków o łącznej wartości 25 066 333,30 zł, przy początkowej alokacji wynoszącej 10 390 000,00 zł. Do oceny merytorycznej skierowano 8 projektów. 1 projekt otrzymał ocenę pozytywną i został zakwalifikowany do dofinansowania, 2 projekty zostały zakwalifikowane do etapu negocjacji. IP podjęła decyzję o zwiększeniu alokacji o 894 182,45 zł (łącznie 11 284 182,45 zł). Ostatecznie do dofinansowania wybrano 3 projekty. 1 projekt, który został oceniony pozytywnie, został odrzucony ze względu na wyczerpanie alokacji (nie podjęto z nim negocjacji). Natomiast 4 projekty zostały odrzucone na etapie oceny merytorycznej ze względu na nie spełnienie kryteriów dostępu.

Ostateczna kwota alokacji: 11 284 182,45 zł.

Zespół kontrolujący zweryfikował dokumenty związane z powołaniem KOP, a także z przebiegiem oceny wybranych projektów konkursowych, w tym Protokół z prac KOP wraz z załącznikami.

W wyniku weryfikacji przedmiotowego obszaru stwierdzono, iż:

- Regulamin KOP został określony prawidłowo;
- IP posiada komplet dokumentów potwierdzających pracę KOP (z uwagą);
- W skład KOP wchodzi pracownicy IP, którzy dokonali oceny merytorycznej;
- IP posiada listy obecności członków KOP, na poszczególnych posiedzeniach KOP,
- Osoby oceniające wnioski złożyły deklaracje poufności i oświadczenia o bezstronności w stosunku do projektów ocenianych w konkursie;
- Ocena wniosków została dokonana przez osoby wchodzące w skład KOP, wybrane w procedurze losowania;

- Oceny dokonywały niezależnie co najmniej dwie osoby oceniające;
- Proces oceny merytorycznej realizowany jest zgodnie z procedurami, w tym terminowo;
- IP zapewniła ścieżkę audytu umożliwiającą odtworzenie procesu zatwierdzenia wniosków o dofinansowanie projektów.

Niemniej jednak stwierdzono następujące uchybienie:

WAŻNE:

- **Uczestniczenie pracowników IP w pracach KOP w roli obserwatora**

Zgodnie z *Minimalnym zakresem regulaminu konkursu PO WER* jak również z *Regulaminem KOP Instytucji Pośredniczącej dla konkursu nr POWR.02.18.00IP.01-00-002/21*, w pracach KOP w charakterze obserwatorów (bez prawa dokonywania oceny projektów) mogą uczestniczyć:

- a) przedstawiciele ministra (ministrów) właściwego (właściwych) ds. związanych tematycznie z zakresem konkursu (o ile zostali zgłoszeni przez ministra bądź ministrów);
- b) przedstawiciele IZ (z inicjatywy IZ);
- c) przedstawiciele partnerów, o których mowa w art. 5 rozporządzenia ogólnego, w tym w szczególności partnerów wchodzących w skład KM (przy zachowaniu zasady bezstronności).

Tymczasem, zgodnie z treścią *Listy obecności na posiedzeniu Komisji Oceny Projektów (KOP) w dniu 6 października 2021 r.* w skład KOP w charakterze obserwatorów (bez prawa do dokonywania oceny projektów) wchodzili:

- p. Andrzej Trzęsiara – zastępca Dyrektora Departamentu Funduszy Europejskich MSWiA oraz
- p. Maciej Śliwiński – naczelnik wydziału w Departamencie Funduszy Europejskich MSWiA.

Uczestnictwo ww. obserwatorów nie spełnia wymagań określonych w *Minimalnym zakresie regulaminu konkursu PO WER* oraz *Regulaminem KOP dla naboru nr POWR.02.18.00-IP.01-00-002/21*.

Instytucja Zarządzająca zwraca uwagę, że pracownicy IP mogą wchodzić w skład Komocji Oceny Projektów w charakterze członków.

Zespół kontrolujący stwierdził, iż IP wdrożyła zalecenia pokontrolne nr 20/POWER/2021 w zakresie:

- Nieprawidłowa data w protokole końcowym z prac KOP

PŁATNOŚCI

Zgodnie z Opisem Funkcji i Procedur zadania związane z przyjmowaniem, weryfikacją oraz zatwierdzaniem wniosków o płatność, odzyskiwaniem kwot nienależnie wypłaconych beneficjentom oraz prowadzeniem rejestru obciążeń na projekcie w ramach Działania 2.18 Osi Priorytetowej II PO WER realizowane są przez Wydział Monitorowania i Finansowania EFS.

Płatności na rzecz beneficjentów realizowane są przez Departament Budżetu.

Zespół kontrolujący zweryfikował następujące wnioski o płatność:

1. Wniosek o płatność nr POWR.02.18.00-00-0011/21-002, beneficjent: Wielkopolski Ośrodek Kształcenia i Studiów Samorządowych, kwota kwalifikowalna: 17 445,90 zł. Wniosek za okres: od 3.12.2021 r. do 31.03.2022 r.;
2. Wniosek o płatność nr POWR.02.18.00-00-0016/19-005, beneficjent: Urząd Zamówień Publicznych, kwota kwalifikowalna: 319 426,22 zł. Wniosek za okres: od 01.07.2021 r. do 30.09.2021 r.;
3. Wniosek o płatność nr POWR.02.18.00-00-0009/21-002, beneficjent: Fundacja Aktywnych Inicjatyw Rozwoju, kwota kwalifikowalna: 0,00 zł. Wniosek za okres: 02.12.2021 r. do 28.02.2022 r.;
4. Wniosek o płatność nr POWR.02.18.00-00-0001/20-007, beneficjent:

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, kwota kwalifikowalna:
193 739,29 zł. Wniosek za okres od 01.06.2021 r. do 31.08.2021 r.;

5. Wniosek o płatność nr POWR.02.18.00-00-0003/21-003, beneficjent:
Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, kwota
kwalifikowalna: 0,00 zł. Wniosek za okres od 01.01.2022 r. do 31.03.2022 r.;
6. Wniosek o płatność nr POWR.02.18.00-00-0005/21-002, beneficjent: MTD
CONSULTING Marcin Król, kwota kwalifikowalna: 0,00 zł. Wniosek za okres
od 01.11.2021 r. do 31.01.2022 r.

Zespół kontrolujący **stwierdził, iż proces weryfikacji ww. wniosków o płatność był realizowany zgodnie z procedurami, a w tym:**

- Osoby weryfikujące wnioski składają oświadczenia o bezstronności;
- IP zamieszcza w systemie SL2014 komplet dokumentacji dotyczącej weryfikacji wniosków o płatność, a także archiwizuje listy sprawdzające do weryfikacji wniosków oraz deklaracje bezstronności;
- Weryfikacja wniosków o płatność była dokonywana przez odpowiednie komórki zgodnie z procedurami;
- IP dokonuje weryfikacji dokumentów źródłowych na próbie zgodnie z obowiązującą metodyką;
- Weryfikacja wniosków o płatność była dokonywana za pomocą obowiązującego wzoru listy sprawdzającej;
- Wnioski o płatność były sprawdzane z zachowaniem zasady „dwóch par oczu”. Na uwagę zasługuje rzetelność prowadzonych weryfikacji, co znajduje odzwierciedlenie w listach sprawdzających;
- Informacje o wynikach weryfikacji wniosków o płatność zawierały wszystkie wymagane dane;

- IP zapewnia wykrywanie i korygowanie wydatków niekwalifikowalnych, prowadzenie Rejestru obciążeń na projekcie w SL2014 oraz odzyskiwanie nieprawidłowych wydatków.

Zespół kontrolujący zweryfikował wdrożenie Zaleceń pokontrolnych nr 20/POWER/2021 w zakresie:

- Przekroczenie terminu na weryfikację wniosku o płatność (4 przypadki)

ROZLICZANIE DZIAŁANIA

Zgodnie z Opiszem Funkcji i Procedur za koordynowanie działań w zakresie przygotowywania deklaracji wydatków w MSWiA odpowiada Wydział Monitorowania i Finansowania EFS.

IZ PO WER zweryfikowała deklaracje wydatków obejmujące wnioski o płatność uwzględnione w próbie niniejszej kontroli.

Ponadto, zweryfikowano stopień realizacji celów kontraktacji i certyfikacji przez IP:

Rok 2021

Zgodnie z Planem certyfikacji środków do Komisji Europejskiej na 2021 r. oraz zakładanego na 2021 r. poziomu dofinansowania unijnego w umowach o dofinansowanie w programach współfinansowanych z funduszy europejskich w ramach Umowy Partnerstwa 2014-2020 cele i wykonanie kontraktacji i certyfikacji dla MSWiA na rok 2021 przedstawiają się następująco:

- Kontraktacja: 143 564 326 zł; wykonanie na dzień 31.12.2021 r.: 143 192 043,38 zł tj. 99,7% celu rocznego;
- Certyfikacja: 46 000 000,00 zł; wykonanie na dzień 31.12.2021 r.: 26 349 714,49 zł tj. 57% celu rocznego.

Rok 2022

Zgodnie z Planem certyfikacji środków do Komisji Europejskiej na 2022 r. oraz zakładanego na 2022 r. poziomu dofinansowania unijnego w umowach o dofinansowanie w programach współfinansowanych z funduszy europejskich w

ramach Umowy Partnerstwa 2014-2020 cele i wykonanie certyfikacji dla MSWiA na rok 2022 przedstawiają się następująco:

- Certyfikacja: 70 000 000 zł; wykonanie na dzień (30.08.2022 :) r.: 22 396 362,68 zł tj. 32% celu rocznego.

Na 2022 r. nie zostały wyznaczone cele kontraktacji. Ustalono natomiast z IP zakres umów do podpisania. IP wywiązała się z tych założeń.

Na podstawie zweryfikowanej dokumentacji Zespół kontrolujący stwierdził, iż procesy sporządzania i przekazywania Deklaracji wydatków przez IP do IZ, wykonującej zadania Instytucji Certyfikującej, są realizowane prawidłowo. IP zrealizowała założenia kontraktacji.

Niemniej jednak stwierdzono następujące uchybienie:

KLUCZOWE:

- **Niski poziom certyfikacji środków, zagrażający osiągnięciu celu na 2022 r.**

Zespół kontrolujący ustalił, iż poziom certyfikacji wydatków przez IP jest niski. Dotychczasowy poziom certyfikacji wydatków w ramach Działania 2.18 PO WER nieznacznie przekracza 50% przyznanej alokacji. Wg danych na dzień 30.08.2022 r. wykonanie certyfikacji w 2022 r. osiągnęło poziom zaledwie 32% planu. Podkreślić należy, że rok 2022 jest jednym z ostatnich lat wdrażania i rozliczania wydatków w ramach PO WER. W związku z tym konieczne jest wdrożenie przez IP środków naprawczych i dołożenie wszelkich starań w celu osiągnięcia zakładanego poziomu certyfikacji przyjętego na 2022 r.

MONITORING

Zespół kontrolujący ustalił, iż IP wywiązuje się z obowiązków dotyczących sprawozdawczości oraz monitorowania ww. Działań oraz posiada i prawidłowo archiwizuje dokumenty sprawozdawcze.

W przedmiotowym obszarze nie stwierdzono uchybień/nieprawidłowości.

KONTROLA

Za prowadzenie kontroli odpowiada Wydział Kontroli Europejskiego Funduszu Społecznego w Departamencie Funduszy Europejskich.

Zespół kontrolujący zweryfikował dokumentację dotyczącą 2 kontroli projektów przeprowadzonych w siedzibie beneficjenta oraz dokumentację 2 wizyt monitoringowych projektów w ramach Roczego Planu Kontroli na rok 2021/2022, tj.:

1. Wizyta monitoringowa projektu nr POWR.02.18.00-00-0172/20, pt. *Akademia samorządowa: Dostępność Plus – ZIT lubelskie*, beneficjent: Certes Sp. z o.o. Wizyta przeprowadzona w dniu 9.11.2021 r.;
2. Kontrola planowa w siedzibie beneficjenta projektu nr POWR.02.18.00-000172/20, pt. *Akademia samorządowa: Dostępność Plus – ZIT lubelskie*, beneficjent: Certes Sp. z o.o., Kontrola przeprowadzona w dniach 28.02.-04.03.2022 r.;
3. Wizyta monitoringowa projektu nr POWR.02.18.00-00-0005/19, pt. *Standardy Obsługi Inwestora w Województwie Lubelskim*, beneficjent: Województwo Lubelskie. Wizyta przeprowadzona w dniu 9.11.2021 r.;
4. Kontrola planowa w siedzibie beneficjenta projektu nr POWR.02.18.00-000005/19, pt. *Standardy Obsługi Inwestora w Województwie Lubelskim*, beneficjent: Województwo Lubelskie. Kontrola przeprowadzona w dniach 20-24.09.2021 r.

Wykonanie Roczego Planu Kontroli na rok 2020/2021

Zgodnie z informacjami przekazanymi przez IP w Sprawozdaniu z Roczego Planu Kontroli (RPK) za rok obrachunkowy 2020/2021, stopień wykonania kontroli wyniósł:

Projekty konkursowe:

- 32,5% (13 z 40 projektów) – wykonano również 5 wizyt

monitoringowych, Projekty pozakonkursowe:

- 100% (4 z 4 projektów) – wykonano również 2 wizyty monitoringowe.

Wykonanie Rocznej Planu Kontroli na rok 2021/2022

Na dzień 2.09.2022 r. stopień wykonania w ramach Rocznej Planu Kontroli na rok 2021/2022 wyniósł:

Projekty konkursowe:

- 26,9% (14 z 52 projektów) – wykonano również 16 wizyt monitoringowych, do wykonania pozostały 2 kontrole, które zaplanowane są na wrzesień 2022 r. (przesłano zawiadomienia, kontrole uznaje się za wszczęte).

Projekty pozakonkursowe:

- 100% (2 z 2 projektów) – wizyt monitoringowych nie można było wykonać, gdyż stan postępów w realizacji projektów nie upoważniał do ich przeprowadzenia.

Raportowanie o nieprawidłowościach do KE za pośrednictwem systemu

Za raportowanie o nieprawidłowościach w IP odpowiada Wydział Kontroli EFS.

Na podstawie danych zamieszczonych w Rejestrze obciążeń na projekcie ustalono, że w weryfikowanym okresie IP nie wykryła nieprawidłowości podlegających zgłoszeniu do Komisji Europejskiej, tj. które dotyczyły wkładu z funduszy na kwotę przekraczającą 10 000 EUR.

W wyniku weryfikacji niniejszego obszaru stwierdzono, iż:

- IP przeprowadza kontrole projektów wyłonionych zgodnie z Rocznym Planem Kontroli na dany rok, w tym kontrole projektów najbardziej ryzykownych zgodnie z wynikami analizy ryzyka;
- Kontrole są realizowane z zachowaniem obowiązujących procedur;
- Wizyty monitoringowe nie były zapowiadane;
- IP dokonuje sprawdzenia pełnego zakresu kontroli w trakcie kontroli planowych na miejscu, co potwierdzono na podstawie akt kontroli;

- IP wywiązuje się terminowo z obowiązku wprowadzania danych do SL2014;
- Dokumentacja z kontroli jest prowadzona rzetelnie i w sposób zapewniający prześledzenie ścieżki audytu;
- IP zrealizowała Roczny Plan Kontroli na rok 2020/2021 oraz 2021/2022 zgodnie z założeniami. Ze względu na wczesny etap realizacji Roczego Planu Kontroli na rok 2022/2023 Zespół kontrolujący nie oceniał stopnia jego realizacji.

W przedmiotowym zakresie nie stwierdzono uchybień/nieprawidłowości.

Zespół kontrolujący stwierdził, iż IP wdrożyła zalecenia pokontrolne nr 20/POWER/2021 w zakresie:

- Wykonania kontroli trwałości.

JAKOŚĆ DANYCH W SL2014 i SOWA

Za wprowadzanie danych do SL2014 i SOWA dotyczących poszczególnych procesów wdrażania PO WER odpowiadają komórki właściwe dla ww. procesów.

Zweryfikowano, iż dane do SL2014 i SOWA są wprowadzane w sposób poprawny.

Zespół kontrolujący stwierdził, iż IP wdrożyła zalecenia pokontrolne nr 20/POWER/2021 w zakresie:

- Nieterminowe zarejestrowanie kwoty odzyskanej w SL2014
- Nieterminowe zarejestrowanie wyników kontroli w SL2014

OCHRONA DANYCH OSOBOWYCH

Zespół kontrolujący zweryfikował następujące dokumenty dotyczące przetwarzania danych osobowych w IP:

- Porozumienie w sprawie przetwarzania danych osobowych w związku z realizacją PO WER nr WER/MAC/DO z dnia 15.06.2015 r. wraz z aneksami (aneks nr 1 z dnia 16.04.2018 r., aneks nr 2 z dnia 15.05.2018 r.),

- Decyzję nr 4 Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 3 lutego 2021 r. w sprawie Polityki Bezpieczeństwa Danych Osobowych w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji,
- Ewidencję osób upoważnionych do przetwarzania danych osobowych,
- Upoważnienia wybranych pracowników IP do przetwarzania danych osobowych.

W wyniku weryfikacji niniejszego obszaru stwierdzono, iż IP prawidłowo realizuje zadania związane z przetwarzaniem danych osobowych, w szczególności:

- IP posiada aktualną Politykę Bezpieczeństwa Danych Osobowych,
- Wydaje imienne upoważnienia dla pracowników IP do przetwarzania danych osobowych w zbiorze danych osobowych w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój,
- Prowadzi ewidencję wydanych upoważnień do przetwarzania danych osobowych.

W przedmiotowym zakresie nie stwierdzono uchybień/nieprawidłowości.

OBOWIĄZKI INFORMACYJNE:

Zespół kontrolujący stwierdził, iż IP podejmuje działania związane z promowaniem PO WER oraz informowaniem społeczeństwa o korzyściach związanych z wdrażaniem Programu.

Jednocześnie stwierdzono, iż IP realizuje zadania w zakresie promocji i informacji oraz właściwie dokumentuje podjęte działania.

W przedmiotowym zakresie nie stwierdzono uchybień/nieprawidłowości.

12. PODSUMOWANIE WYNIKÓW KONTROLI

A. Funkcjonowanie systemu zarządzania i kontroli w IP (m.in. podział funkcji)

W wyniku niniejszej kontroli stwierdzono, iż IP stosuje się do zapisów Instrukcji wykonawczych ustanowionych w ramach PO WER oraz zapewnia rozdzielność funkcji wewnątrz IP.

B. Procedury wyboru i zatwierdzania projektów

W wyniku kontroli ustalono, iż procedury naboru i oceny projektów konkursowych realizowane są zgodnie z systemem realizacji PO WER, za wyjątkiem kwestii powołania pracowników IP do roli obserwatorów KOP oraz rozpatrzenia protestu, który został złożony po terminie (bez konsekwencji dla ostatecznego wyniku konkursu).

C. Zarządzanie finansowe

W wyniku weryfikacji dokumentacji związanej z dokonywaniem płatności oraz poświadczaniem wydatków Zespół kontrolujący potwierdził, iż niniejszy proces jest realizowany prawidłowo i zgodnie z procedurami jednostki oraz założeniami Programu. Niemniej jednak, stwierdzono zagrożenie osiągnięcia celu certyfikacji na rok 2022 r.

D. System kontroli projektów

W toku kontroli Zespół kontrolujący stwierdził, że IP realizuje wymagany odsetek kontroli projektów na miejscu. Stwierdzono zgodność prowadzonych kontroli z założeniami Roczego Planu Kontroli, a także prawidłowe wywiązywanie się z obowiązków sprawozdawczych.

IP realizuje także działania związane z korygowaniem i odzyskiwaniem nieprawidłowo poniesionych wydatków.

E. Obowiązki informacyjne

W wyniku kontroli ustalono, iż obowiązki informacyjne w IP są realizowane prawidłowo. IP podejmuje aktywne działania w celu odpowiedniego upowszechniania informacji o prowadzonych naborach oraz zachęca beneficjentów do aplikowania o środki.

F. System monitorowania Programu i sposób realizacji celów szczegółowych PO WER

W zakresie funkcjonowania systemu monitorowania w IP Zespół kontrolujący stwierdził, iż niniejszy system działa w sposób prawidłowy.

G. Skuteczne i proporcjonalne środki zwalczania nadużyć finansowych

Zespół kontrolujący ustalił, iż IP wywiązuje się z zobowiązania do wprowadzania skutecznych i proporcjonalnych środków zwalczania nadużyć finansowych, m.in.

IP posiada i stosuje Politykę zwalczania nadużyć finansowych.

H. Ścieżka audytu

Stwierdzono, iż IP zapewnia istnienie właściwej ścieżki audytu umożliwiającej odtworzenie poszczególnych procesów związanych z wdrażaniem PO WER.

W wyniku kontroli ww. obszarów, system należy sklasyfikować, jako:

Kategoria nr 2 – system funkcjonuje, co do zasady w sposób poprawny, ale występują uchybienia i potrzebne są usprawnienia.

ZALECENIA POKONTROLNE NR 39/POWER/2022

1. Podstawa prawna: art. 25 ust. 9 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020 (Dz.U. 2020, poz. 818).

2. Ocena kontrolowanej działalności i zalecenia pokontrolne.

W wyniku kontroli IZ PO WER **pozytywnie oceniła sposób realizacji przez IP zadań powierzonych na podstawie Porozumienia nr WER/MAC/2015/1 z dnia 13 stycznia 2015 r. (z późn. zm.) w sprawie realizacji Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020.** IP zapewnia funkcjonowanie sprawnego systemu wdrażania PO WER w ramach Działania 2.18, Osi Priorytetowej II PO WER, a obowiązki wynikające z zawartego porozumienia są realizowane prawidłowo.

Niemniej jednak, stwierdzono uchybienia, w odniesieniu do których należy podjąć stosowne działania naprawcze.

1. Zalecenia pokontrolne:

PROCEDURA ODWOŁAWCZA

USTALENIE:

WAŻNE

- **Rozpatrzenie protestu złożonego po terminie**

ZALECENIE POKONTROLNE:

W związku z zakończeniem naborów projektów formułowanie zalecenia pokontrolnego w tym zakresie stało się bezprzedmiotowe.

KOMISJE OCENY PROJEKTÓW

USTALENIE:

WAŻNE:

- **Uczestniczenie pracowników IP w pracach KOP w roli obserwatora**

W związku z zakończeniem naborów projektów formułowanie zalecenia pokontrolnego w tym zakresie stało się bezprzedmiotowe.

ROZLICZANIE DZIAŁANIA USTALENIE:

KLUCZOWE

- **Niski poziom certyfikacji środków, zagrażający osiągnięciu celu na 2022 r.**

ZALECENIE POKONTROLNE:

W związku z kończącym się okresem programowania i niskim poziomem certyfikacji wydatków przez IP (dotychczasowy poziom certyfikacji wydatków w ramach Działania 2.18 PO WER nieznacznie przekracza 50% przyznanej alokacji, a wg danych na dzień 30.08.2022 r. wykonanie certyfikacji w 2022 r. osiągnęło poziom zaledwie 32% planu), IP zobowiązana jest do wdrożenia środków naprawczych i

dołożenia wszelkich starań w celu osiągnięcia zakładanego poziomu certyfikacji przyjętego na 2022 r.

W celu wdrożenia Zalecenia pokontrolnego, IP zobowiązana jest do poinformowania IZ PO WER o podjętych działaniach oraz o wzroście wskaźnika certyfikacji.

4. Termin na przekazanie informacji o sposobie wdrożenia zaleceń pokontrolnych:

30 dni kalendarzowych od daty otrzymania ostatecznej Informacji pokontrolnej.

5. Informacje o skutkach niewdrożenia zaleceń:

Możliwość zastosowania sankcji wskazanych w § 26 ust. 2 pkt 3 Porozumienia nr WER/MAC/2015/1 z dnia 13.01.2015 r. (z późn. zm.) w sprawie realizacji Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 PO WER.

Data sporządzenia Informacji pokontrolnej: 22.09.2022 r.

Podpisy Zespołu kontrolującego IZ PO WER:

Kierownik Zespołu kontrolującego

Zatwierdzone przez:

Zastępca Dyrektora Departamentu EFS, MFiPR

Wszystkie podpisy zostały złożone za pomocą kwalifikowanego podpisu elektronicznego.

Pouczenie

Kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo do wniesienia umotywowanych pisemnych zastrzeżeń do ustaleń zawartych w Informacji pokontrolnej w terminie 14 dni kalendarzowych od dnia jej otrzymania.

W przypadku braku uwag do Informacji pokontrolnej ze strony kierownika jednostki kontrolowanej należy przekazać do jednostki kontrolującej w ciągu 14 dni kalendarzowych od dnia otrzymania przedmiotowego dokumentu, informację o braku uwag. Informacja pokontrolna staje się wówczas Informacją ostateczną.

Jednostka kontrolowana jest zobowiązana do wdrożenia, w wyznaczonym terminie, Zaleceń pokontrolnych oraz pisemnego poinformowania jednostki kontrolującej o sposobie wykorzystania uwag i wniosków oraz realizacji zaleceń pokontrolnych lub przyczynach niepodjęcia odpowiednich działań.